תורה אור

אלא אפילו שחט עולה ואחר כך שחט חולין פטור שחיטה קמייתא לאו שחיטה בת אכילה היא ורבי יעקב אמר רבי יוחנן אכילת מזבח שמה אכילה מאי טעמא דאמר קרא °ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו *בשתי אכילות הכתוב מדבר אחד אכילת אדם ואחד אכילת מזבח: **מתני'** השוחט ונמצא טרפה השוחט לעבודה זרה *והשוחט פרת חטאת ושור הנסקל ועגלה ערופה רבי שמעון פוטר וחכמים א מחייבין ב השוחט ונתנבלה בידו, והנוחר, והמעקר, פטור משום אותו ואת בנו: **גמ'** אמר רבי שמעון בן לקיש ג לא שנו אלא ששחט ראשון לעבודה זרה ושני לשלחנו אבל ראשון לשלחנו ושני לעבודה זרה פטור דקם ליה בדרבה מיניה אמר ליה רבי יוחנן *זו אפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותה אלא פעמים שאפילו שחט ראשון לשלחנו ושני לעבודה זרה חייב כגון דאתרו ביה משום אותו ואת בנו ולא אתרו בו משום עבודה זרה, ור"ש בן לקיש אמר כיון דכי אתרו ביה פטור כי לא אתרו ביה נמי פטור, ואזדו לטעמייהו *דכי אתא רב דימי אמר ד חייבי מיתות שוגגין וחייבי מלקות שוגגין ודבר אחר, רבי יוחנן אומר חייב וריש לקיש אומר פטור רבי יוחנן אומר חייב ה דהא לא אתרו בו וריש לקיש אומר פטור דכיון דכי אתרו ביה פטור כי לא אתרו ביה נמי פטור, וצריכא: דאי אשמועינן בהא בהא קאמר רבי שמעון בן לקיש אבל בהא אימא מודי ליה לרבי יוחנן ואי איתמר בהא בהא קאמר רבי יוחנן אבל בהא אימא מודי לרבי שמעון בן לקיש צריכא. א) ופרת חטאת שחיטה שאינה ראויה היא *והתניא רבי שמעון אומר פרה מטמאה טומאת אוכלין הואיל והיתה לה שעת הכושר

ואמר

אלא אפילו שחט עולה. וזורק דמה ואחר כך שחט חולין פטור לרבי שמעון: בשתי אכילות הכתוב מדבר. לענין פגול שאם שחט ע"מ לאכול חוץ לזמנו או על מנת להקטיר חוץ לזמנו פגול: **מתני'** השוחט פרת חטאת. פרה אדומה דלאו לאכילה היא: ושור הנסקל. לאחר שנגמר דינו דקיימא לן דאסור בהנאה אפילו שחטו בקדושין (דף נו:) ובפסחים (דף כב:): ועגלה ערופה. דסבירא ליה דנאסרת מחיים ואפילו שחטה אסורה: רבי שמעון פוטר. דשחיטה שאינה ראויה היא: ונתנבלה בידו. שלא מדעת: והנוחר והמעקר. סימנין מדעת פטור ואפילו לרבנן דהא ליכא שחיטה כלל ולא דמיא לשחיטה דלעיל כלל דהתם שחיטה מעלייתא איכא ודבר אחר גורם לה ליפסל: **גמ'** לא שנו. דשוחט לעבודה זרה חייב משום אותו ואת בנו לרבנן: אלא ששחט ראשון לעבודה זרה. וחזר ושחט את השני לשלחנו לאכול דדיינינן ליה ברישא אהתראה דשני דאותו ואת בנו ומלקינן ליה והדר דיינינן אהתראה דשחיטה קמייתא לעבודה זרה וקטלינן ליה אי נמי בשני בני אדם אבל שני לעבודה זרה דבהך שחיטה בתרייתא דמיחייב עלה משום אותו ואת בנו אתי נמי דין קטלא עילויה: פטור. ממלקות כדקיימא לן בכתובות באלו נערות (דף לה.) מקראי דתרתי לא עבדינן ביה: זו אפילו תינוקות של בית רבן יודעין. דתרתי לא עבדינן ביה: אלא. אם היה לך להשמיענו דבר טעם על משנתינו כך היה לך לומר: פעמים. שמלקות של משנתינו אפילו בראשון לשלחנו ושני לעבודה זרה ולא אתרו בו משום עבודה זרה ולא מיקטל ולריש לקיש כיון דאילו אתרו ביה הוי מיקטיל ופטור ממלקות כי לא אתרו ביה נמי אע"ג דלא מיקטיל הואיל ובהך איסורא איכא צד מיתה לא לקי ובכתובות (שם) יליף טעמא מקראי באלו נערות: חייבי מיתות שוגגין או חייבי מלקיות שוגגין ודבר אחר. אתרוייהו ג] (קאי) ~~חייבי מיתות שוגגין ודבר אחר~~ עבר עבירה בלא התראה דהיינו שוגג ויש בה דין מיתה אם היו מתרים בו ויש בה עוד חיוב דבר אחר כגון מלקות שהתרו בו למלקות כי הא דאמרן או יש בה חיוב ממון: רבי יוחנן אומר חייב. באותו דבר אחר שעם המיתה הואיל ואינו נהרג: וכן ~~חייבי מלקיות שוגגין ודבר אחר~~ שעבר עבירה שיש בה מלקות וממון כגון אכל מעשר שני של חבירו בגבולין או נבלה וטרפה של חבירו ולא התרו בו למלקות: בהא קאמר ריש לקיש. דפטור ממלקות הואיל ויש בשחיטה זו צד מיתה פקע ליה תורת מלקות מיניה דתרתי בגופא לא רמו עליה הילכך אפילו לא אתרו ביה למיתה ליכא מלקות אבל חייבי מיתות שוגגין ודבר אחר כגון ממון דחדא בגופא וחדא בממונא אימא תרוייהו רמו עליה, ומיהו היכא דמיקטיל לא משלם משום דקם ליה בדרבה מיניה אבל היכא דלא מיקטיל משלם: אבל בהך דלעיל אימא מודי ליה לריש לקיש. דלא רמיא תורת מלקות בעבירה ג)(שיש) מיתה כלל: פרה מטמאה טומאת אוכלין. דאע"ג דאמר רבי שמעון בפרק קמא דבכורות (דף י:) דאיסורי הנאה כגון שור הנסקל ופטר חמור אין מטמאין טומאת אוכלין ונפקא ליה מכל האוכל אשר יאכל אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים קרוי אוכל מודה הוא דפרה אדומה מקבלת טומאת אוכלין לטמא אחרים: הואיל והיתה לה שעת הכושר. להאכילה אף לעצמו משנשחטה ומהו שעת הכושר שלה:

ואמר

כיון ד] דאילו אתרו ביה פטור כו'. תימה מנלן הא בשלמא חייבי מיתות שוגגין וממון נפקא לן (כתובות דף לה.) מדתני דבי חזקיה דלא חילקת בין שוגג בין מזיד לפוטרו ממון אלא מלקות מנליה וכ"ת דיליף מממון כי היכי דלא חילקת בממון הכי נמי במלקות אם כן מאי קאמר בסמוך אי אשמועינן בהא בהא קאמר ר"ל דפטור פי' בקונטרס גבי מלקות אבל גבי ממון אימא דחייב והא במלקות לא ידעינן דפטור אלא מממון ועוד קשה לפי' הקונטרס דקאמר ואי איתמר בהא בהא קאמר רבי יוחנן משמע דלריש לקיש לא מצי למיעבד צריכותא הא איכא למעבד צריכותא איפכא דהוה אמינא דוקא מממון פטור משום דחד בגופיה וחד בממוניה לא עבדינן אבל במלקות אימא דמודה דחייב דמיתה אריכתא היא כדקעביד לה באלו נערות (כתובות דף לז:) לרבי מאיר דאית ליה תרי קראי למיתה וממון ומיתה ומלקות אלא משום דגבי מזיד איכא קראי דלא עבדינן תרתי לא בגופיה ולא בממוניה צריך לעשות בהם צריכותא אחריתא ונראה לפרש אי איתמר בההיא דאלו נערות דפטר ריש לקיש בחייבי מיתות שוגגין ודבר אחר ה"א דווקא התם פטר מדתנא דבי חזקיה אבל במלקות אימא לא ואי איתמר בהא בהא קאמר רבי יוחנן אבל בהא דממון אימא מודה לריש לקיש מדתנא דבי חזקיה: **פרה** מטמאה כו'. מה שהקשה בקונטרס למה לי קבלת טומאה והלא היא עצמה מטמאה אדם ובגדים אין נראה קושיא זו דהא אין מטמאה אלא מתעסקים בה בלבד כדתנן במסכת פרה (פ"ה מ"ג) השורף את הפרה ופרים והמשלח את השעיר מטמא בגדים והן עצמן פרה ופרים ושעיר אין מטמאין בגדים והרי זה אומר מטמאיך לא טמאוני ואת טימאתני ומיהו יש לומר דדעת הקונטרס היא כיון דמטמא אדם ובגדים דהיינו מתעסקין בה אם כן כיון דסופו לטמא טומאה חמורה מטמאה טומאת אוכלין ומיהו י"ל דאע"פ שסופו לטמא טומאה חמורה לא היה מטמא טומאת אוכלין ומשקין דמה שסופו לטמא טומאה חמורה לא מהניא אלא לענין דלא צריך הכשר מים ושרץ אבל לא מהניא לאחשיבו אוכל להכי צריך טעמא דשהיה לה שעת הכושר כיון דחשיבא אוכל מטמא אוכלין ומשקין בלא הכשר מים ושרץ משום דסופו לטמא טומאה חמורה וגרסינן מטמא ולא מיטמא דלענין טומאה (א) חמורה עצמה אין נפקותא ה] ובמרובה (ב"ק דף עז.*) מפורש באורך וכן יש בתוספתא [פרה פ"ו] בהדיא דפרה ופרים מטמא אוכלין ומשקין ומפי' הקונטרס נמי משמע דגרסינן מטמא ואע"ג דהקשה למה לי קבלת טומאה לא משום דגרסינן דמיטמא אלא שר"ל אי מחמת עצמה מטמאה למה לי שעת הכושר: **הואיל** והיתה לה שעת הכושר. תימה דמשמע דהשתא לאו בת פדייה היא והא אית ליה לרבי שמעון בשבועות (דף יא:) דפרה קדשי בדק הבית היא ואית ליה לרבי שמעון נמי דקדשי בדק הבית לא הוו בכלל העמדה והערכה ונראה לפרש דמיירי לאחר הזאה דאין סברא שתהא בת פדייה אחר שהזה כבר דמה ואפילו הכי מטמאה טומאת אוכלין הואיל והיתה לה שעת הכושר קודם הזאה וא"ת והא כל העומד להזות כמוזה דמי וי"ל דקודם קבלה לאו כמוזה דמי כדפרישית לעיל וא"ת ואמאי לא אמרינן דכל הקדשים יקבלו טומאה מחיים כיון דמלוה לשוחטן ונימא דכל העומד לישחט כשחוט דמי וי"ל דאפילו נשחט לא אמר כזרוק דמי עד שיתקבל בכוס כ"ש כשעדיין לא נשחט ומיהו שעיר המשתלח קשה לר"י שיטמא מחיים טומאת אוכלין למאן *דשרי אברים בהנאה לרבי שמעון דכיון דעומד לדחות ללוק כדחוי דמי וי"ל מידי דהוה אבן פקועה ודגים שהן מותרין בלא שחיטה ואפילו הכי חיותה מטהרתה לרבנן דפליגי אר' יוסי הגלילי בפרק בהמה המקשה (לעיל דף עה.):

והתנן

עין משפט נר מצוה

יב א מיי' פ"ב מהל' שחיטה הל"ה סמג לאוין קמו:

יג ב מיי' שם סמג שם טוש"ע יו"ד סי' טז סעיף ט:

יד ג מיי' שם הל"ח:

טו ד ה מיי' פ"ג מהל' גניבה הל"ח סמג עשין ע (טוש"ע חו"מ סי' שנ סעיף ג):

◆

שיטה מקובצת

א] ופרת חטאת שחיטה שאינה ראויה היא. נ"ב נ"א פרת חטאת שחיטה ראויה היא דתניא: ב] או חייבי מלקיות שוגגין ודבר אחר אתרווייהו קאמר חייבי מיתות: ג] דלא רמיא תורת מלקות בעבירה שיש בה מיתה כלל: ד] כיון דכי אתרו ביה פטור כו' תימה: ה] א) ובמרובה מפורש וכיון דחשיבא:

א) נראה דכוונתו לנגיה דתיבות ובמרובה מפורש באורך צ"ל קודם תיבות כיון דחשיבא ואולי נפל כאן בכת"י וצ"ע:

◆

הגהות הב"ח

(א) תד"ה פרה וכו' דלענין טומאה עצמה כצ"ל ותיבת חמורה נמחק:

ד"ה פרה

מסורת הש"ס

[זבחים יג. כח: מנחות ח.]

ויקרא ז

[כריתות כג.]

[ברכות כ. ע"ש]

כתובות לה.

ב"ק עו. שבועות יא: מנחות קא: [תוספתא דפרה פ"ו]

[יומא סז:]

◆

רבינו גרשום

חייב כלומר ששחט וזרק כהלכתו ואח"כ שחט חולין אותו ואת בנו חייב: מ"ט דקם ליה בדרבה מיניה כלומר שהוא חייב משום ע"ז ומשום הכי פטור מאותו ואת בנו: חייבי מיתות שוגגין ודבר אחר כגון הגונב כיס בשבת והיה מגרר ויוצא מרשות היחיד לרשות הרבים דפטור ושגג לענין שבת: חייבי מלקות שוגגין ודבר אחר גזל חמץ ועבר עליו הפסח ושגג א) לענין לאו דלא יראה. וצריכא דאי איתמר בהא. כלומר דאי איתמר בהא בשוחט לע"ז דמיתה ומלקות הוה אמינא בהא קאמר כיון דאתרו כלומר דמשמע שעתיד להתרות ביה פטור כי לא אתרו ביה נמי פטור דמלקות דבר חמור הוא תגזרינן כי לא אתרו ביה אטו כי אתרו ביה דאי אמרינן כי לא אתרו ביה משום ע"ז יהא חייב מלקות הוה אמרינן כי אתרו ביה נמי דיהא חייב מלקות לפי' גזרינן כי לא אתרו ביה [דלא] יהא מלקות אטו כי אתרו ביה: צריכא דספמר תגזרינן: ב) דאי איתמר מר' יוחנן דהוא א' דחייב לפרוע ממון משום דקל הוא אבל הכא אימא מודי: השוחט פרת חטאת. כלומר לא שחטה לשום פרת חטאת אלא שחטה לשום חולין דהיא שחיטה שאינה ראויה:

פרה

א) דברי רבינו אלו מסולל הכנה דמאי ענין זה לחייבי מלקיות שוגגין דהא הגזילה שיה קודם הפסח וכבר נתחייב בהשבה ועוד דבמשנה דב"ק לו משמע להדיא דחייב לגמרי אם ליתא בעין וצ"ע. ב) צ"ל ואי איתמר בהא גבי ממון הו"א בהא קאמר ר"י דחייב לפרוע ממון וכו'.

נושא/מקנה
(I) (II)
ב' מחלוקות ר' יוחנן ור"ל בדינין ואין ניתן לאזהרת מיתת ב"ד

נושא/מקנה
בירור של ב' דוגמאות שבמני פרת חטאת ועגלה ערופה - ומה נחשבים שחיטה שאינה ראויה